

...η των εικόνων ποιήσις... της Εκκλησίας
έγκριτος θεσμοθεσία και παράδοσις
...Του γαρ ζωγράφου η τέχνη μόνο, η δε
διάταξις... των αγίων Πατέρων...

...σημεία δε τοις πιστεύουσι ταυτα
παρακολουθήσει... εν τω ονόματι μου... γλώσσαις
λαλήσουσι καιναις
(Μάρκ. 16.16-17)

Ο απερίγραπτος Λόγος του Πατρός, εκ σου Θεοτόκε
περιγράφη σαρκούμενος, και την ρυτιωθεισαν εικόνα
εις το αρχαίον αναμορφώσας, τω θείω κάλλει
συγκατέμειξε. Αλλ' ομολογουμεν την σωτηρίαν, έργω
και λόγω ταύτην ανιστορούμεν.
(Κοντάκιον Αυτόμελον, Ήχος πλ δ')

Έβαλε δε ο ζωγράφος τα χρώματα της τέχνης του,
όστις επειδή εζωγράφησε τα ανδραγαθήματα του
Μάρτυρος... και επειδή προς χάριν ιδικήν μας
εφιλοτέχνησε διά χρωμάτων όλα τα δεινοπαθήματα
του Αγίου, ως εκ βιβλίου ομιλητικόν, επειδή λέγω
ταυτα έκαμεν ο ζωγράφος, εδημοσίευσε φανερά το
Μαρτύριον του Αγίου... Διότι η ζωγραφική τέχνη,
παρ' όλου ότι σιωπά, έχει την δύναμιν να ομιλη από
των τοίχων, και να προξενη μεγάλη ωφέλειαν εις τους
βλέποντας.

(εγκώμιο στο μαρτύριο Α. Θεοδώρου Τήρωνος)

Μαθητές που συμμετέχουν στο πρόγραμμα:

Α' Λυκείου

Αποστολίδης Δημήτριος
Γεμεντζής Αλέξανδρος
Γκατζανόπουλος Γεώργιος
Γραμματικός Κωνσταντίνος
Κρισές Θεόδωρος
Μεργιανιώτης Δημήτριος
Νικολέτος Στέφανος
π. Ευθύμιος Στεφούλης
Τζέμης Χρήστος

Β' Λυκείου

Αλβανός Γεώργιος
Αμανατίδης Νικόλαος
Πιτσιάβας Ιωάννης
Χατζηαβραμίδης Ανέστης

Γ' Λυκείου

Γελασιδής Μάκης
Καλαθάς Δημήτριος
Κόστις Νικόλα
Μαυρίδης Σοφριανός
Μιλένκοβιτς Αλέξανδρος
Ντούντσεβιτς Σλάβισα
Ορφανίδης Δημήτριος
Φάντιτς Γιόβαν
Σκαρλής Χαράλαμπος
Στάντις Ίβαν
Χλουζας Στέργιος
Χατζηγεωργίου Εμμανουήλ

Τα σχέδια υπογράφη ο μαθητής Βασ. Βασιλειάδης

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΟ ΓΥΜΝΑΣΙΟ – ΛΥΚΕΙΟ
ΝΕΑΠΟΛΕΩΣ.
ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ

ΒΥΖΑΝΤΙΝΗ ΕΙΚΟΝΑ
Θεώρησή της ως μέσο έκφρασης πίστης και
θρησκευτικής τέχνης

Άγιος Δημήτριος, 7ος αι Θεσσαλονίκη

Υπεύθυνη καθηγήτρια:

Τσιγκαροπούλου Αθηνά, φιλόλογος

Συμμετέχοντες καθηγητές

Τζιερτζής Αθανάσιος, φιλόλογος

Ζαραμητραπούλου Νικ., πληροφορικός

Χαλκιάς Χρήστος, μουσικός

ΙΟΥΝΙΟΣ 2011

Η ΘΕΟΛΟΓΙΑ ΤΗΣ ΕΙΚΟΝΑΣ (η διδακτική, λατρευτική, ερμηνευτική αξία της)

Η αγιογραφία δεν είναι απλώς μια τέχνη, είναι **ιερή τέχνη**. Δεν είναι ζωγραφική, είναι **θεολογία**. Δεν είναι καλλιτεχνική έκφραση, είναι **προσδοκία σωτηρίας**. Δεν είναι στολίδι, είναι **συνάντηση με το Θείο**. Δεν είναι φωτογραφία, είναι **εις Χριστών παιδαγωγία**. Δεν είναι αντικείμενο, είναι **ιερό σκεύος**. Δεν είναι υλική αξία, είναι **υπέρβαση**. Δεν είναι συλλεκτικό είδος, είναι **παραμυθία** των Χριστιανών κοντά στον Τριαδικό Θεό.

Θεοτόκος, 14^{ος} αιώνας, Άγιον Όρος, Χέλανδαρι

ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΚΑΙ ΙΔΙΟΤΗΤΕΣ ΒΥΖΑΝΤΙΝΗΣ ΕΙΚΟΝΑΣ

Ο χαρακτήρας της είναι **σεμνός και κατασκευαστικός, ιερός και πνευματικός**. Καταργεί το κοσμικό φως, τον κοσμικό χώρο και χρόνο και την προοπτική.

ΤΕΧΝΙΚΗ ΚΑΙ ΤΕΧΝΟΤΡΟΠΙΑ ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΙΑ ΚΑΙ ΘΕΜΑΤΟΛΟΓΙΑ

Ευκαυστική, τέμπρα σε υπόστρωμα γύψου πάνω σε τουλάτι, **ψηφιδωτό** σε ξύλο διαφόρων ειδών.

Όσο αφορά το Χριστολογικό εικονογραφικό πρόγραμμα πέρα από την απεικόνιση **μεμονωμένων Αγίων** και σκηνών από το Βίο τους, πυρήνας του είναι το **Βωδεκόωρτο** που ήδη από τον 5^ο αιώνα εκφράζει τη **Θεία Σάρκωση**. Τα θέματα εμπλουτίζονται με σκηνές από τα **Πάθη και την Ανάσταση, τα Θαύματα και τις Παραβολές**.

Η ΠΟΡΕΙΑ ΣΤΟ ΧΡΟΝΟ ΟΙ ΚΑΤΑΒΟΛΕΣ ΤΗΣ

Λόγω της αυστηρής μεταπικρότητας και της απομάκρυνσης από το ρεαλιστικό στοιχείο, αναζητούνται στις **νεκρικές προσωπογραφίες της Αιγύπτου**, τα γνωστά **πορτραίτα του Φαγιούμ**.

ΠΑΛΑΙΟΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΗ ΠΡΩΤΟΒΥΖΑΝΤΙΝΗ ΤΕΧΝΗ

Διατηρείται η **ελληνιστική θεματολογία**. Με την πάροδο του χρόνου τα **μυθολογικά και αλληγορικά θέματα** αντικαθίστανται από **αυστηρά θεολογικά**.

ΜΕΣΟΒΥΖΑΝΤΙΝΗ ΤΕΧΝΗ

Την περίοδο της **εικονομαχίας** κυριαρχούν **ανεικονικές παραστάσεις** (ζώα, πτηνά, γεωμετρικά και φυτικά μοτίβα, σταυροί). Την περίοδο της άρσης διαδέχεται η **μεγάλη ακμή της Μακεδονικής δυναστείας και της δυναστείας των Κομνηνών**.

Παντοκράτωρ, ευκαυστική, 6^{ος} αιώνας, Στά, Αγ. Αικατερίνη

ΥΣΤΕΡΟΒΥΖΑΝΤΙΝΗ ΤΕΧΝΗ

Εμπλουτίζονται τα θέματα και εμφανίζονται πιο έντονα **φυσιοκρατικά στοιχεία**. Κατά τη **Δυναστεία των Παλαιολόγων** η τέχνη γνωρίζει μεγάλη άνθηση λόγω της **αλληλεπίδρασης βυζαντινών και Ιταλών καλλιτεχνών**.

1453: Με την **πτώση της Κωνσταντινούπολης κλονίζεται η ομοιογένεια της βυζαντινής τέχνης**.

Άγιος Ιω. Ο Πρόδρομος, 19^{ος} αιώνας, Καλινδρός Πισρίας

16^{ος} – 17^{ος} αι. ώνας: επικρατεί η σχολή της βενετοκρατούμενης **Κρήτης και της ΒΑ. Ελλάδος**.
18^{ος} αιώνας: προσφέρει μια **αναγέννηση** με επιστροφή σε βυζαντινά πρότυπα.

19^{ος} αιώνας: Κυριαρχούν οι **ρεαλιστικές μορφές** αγίων.

Τοπικά εργαστήρια **Κεντρικής Μακεδονίας**.
20^{ος} αιώνας: **Φώτης Κόντογλου και νεοβυζαντινό ρεύμα**.